

mationen, mit hohem Anteil der Wunder- und Sensationsmeldungen; oder von den frühen Zeitungen, die als nur Foren einer „repräsentativen Öffentlichkeit“ funktioniert hätten, anstatt die Leser zu informieren.¹⁵ Die Erforschung des historischen Pressematerials, deren Notwendigkeit in Deutschland nun fast allgemein anerkannt wird, ermöglicht – diese Überzeugung leitet auch die Mitarbeiter der „Deutschen Presseforschung“ – grundlegende neue Erkenntnisse über die Genese der neuzeitlichen europäischen Gesellschaft, und ist insbesondere für die Aufklärungsforschung eine unerschöpfliche Quelle von immenser Bedeutung. Auch das in den besprochenen Bibliographiebänden von Holger Böning und Emmy Moepps vorgelegte Material ermöglicht erhebliche neue Erkenntnisse, vor allem für die Lesergeschichte und für die Gattungsgeschichte der periodischen Literatur – auf einige von ihnen wird in der Bibliographie auch hingewiesen. Die Bibliographie der Presse Hamburgs und seiner Umgebung ist also ein Werk, das keineswegs nur ortsgeschichtliche Bedeutung besitzt. Schon aus diesem Grund wäre es wünschenswert, wenn das Werk auch in ungarischen Bibliotheken zugänglich wäre. Die ganze Bibliographiereihe, als deren Teil bereits auch die Bibliographie der zweitgrößten deutschen Pressestadt Leipzig im Werk ist, wird unumgebares Nachschlagewerk sein für die Erforschung von solchen kulturellen Wechselwirkungen, die einen Bezug auf Deutschland haben.

BÓDYNÉ MÁRKUS ROZÁLIA

Interkulturális kommunikáció és nemzeti identitás. A modern kor kihívásaira szakmájuk eszközeivel, tehát kultúraelméleti elemzésekkel reagáló szakemberek egy csoportja, élükön Jens Allwooddal, a göteborgi Egyetem nyelvészprofesszorával 1994-ben hozta létre az Interkulturális Kommunikáció Északi Hálózatát (Nordic Network for Intercultural Communication). Akkor a szervezet elsősorban a balti és a skandináv kultúrák komplex vizsgálatával, az önállóságukat visszanyert balti államok szellemi támogatásával, európai integrációjuk problémáinak elemzésével foglalkozott, ma már Észak-Amerikától a Távol-Keletig találjuk meg tagjait. (Belépési formátum és állandóan frissített információ a [http://www.sprog.auc.dk/nic homepage-en](http://www.sprog.auc.dk/nic/homepage-en) található.) A NIC első szümpoziumát a norvégiai Stavangerben rendezték, s a résztvevők már ez alkalommal is a legkülönbözőbb országokat reprezentálták, a harmadik világot is beleértve. A második éves szümpoziumra 1995 novemberében került sor a finnországi Jyväskyläben, azon az egyetemen, amely három hónappal korábban a VIII. Nemzetközi Finnugor Kongresszusnak is otthont adott. A harmadik éves szümpoziumot az észak-dániai Aalborg városának frissen bővített egyeteme rendezte meg 1996. november 20–24. között, amikor az Aalborgi Egyetem Kommunikációs Tudományok Központja nevű tanszékcsoportja új épületegyüttesének első nagyobb szabású rendezvénye volt ez a kongresszus. Negyedik alkalommal Észtországban, a patinás Tartui Egyetemen került sor a 4th Annual Nordic Symposium on Intercultural Communication and National Identity rendezvényére 1997. november 6–8. között.

Az észt politikai életben is jól ismert Marju Lauristin professzornő (ő volt az első, ismét önálló észt parlament elnöke!) katedrája, a Szociológiai Tanszék vállalta magára a házigazda szerepét. A rendezvény még a dániainál is példásabban sikerült. A szekciók száma itt csupán négy volt – szemben az aalborgi héttel –, ami lehetővé tette, hogy némely szekció nagyobb érdeklődésre számot tartó előadását szinte plenárisnak beállítva hallgathassa meg mindenki. Azaz volt egy olyan szakasza a rendezvénynek, amikor egyszerre csak egy szekció működött. Így Aune Valk, a tartui Pszichológiai Tanszék munkatársa széles hallgatóság előtt fejtette ki elméletét a szimboli-

¹⁵ Ebd. Kapitel I. § 3.: „Zur Genese der bürgerlichen Öffentlichkeit“ S. 24–37., besonders: S. 26–27. und 31–32.

kus és a tényleges identitásról. Méréseit észtországi észt, észtországi orosz, illetve svédországi észt populáción végezte. Viszonylag nagy teret kaptak a migráció kérdései. Jens Allwood a Svédországba bevándorlókat segítő internetes lehetőségekről beszélt, egy további svéd előadás az ott élő cigányokról. Tarja Summa, a Finnországban működő Balti Bevándorlási Központ vezetője nem tartott ugyan előadást, ám számos hozzászólása nagyban gazdagította a hallgatóság ismeretanyagát. A záró panelben az identitás kérdéseinek megvitatására a már említett Marju Lauristin mellett olyan személyiségeket kértek fel, mint Mati Hint, a tallinni Pedagógiai egyetem tanszékvezető professzora, akit nemcsak az észt nyelvűvelés oszlopként és az észt fonetika nemzetközileg elismert kutatójaként ismerhetünk, hanem az észt népfront (Rahvarinne) vezetőjeként, sőt a három balti állam függetlenségét visszaállító közös mozgalmak kulcsszerepet játszó politikusként is.

Minden eddigi rendezvényt felülmúló gyorsasággal és korrektséggel szervezik a svéd házigazdák a soron következő, 1998-as ötödik NIC szümpoziumot Göteborgban. Amit különleges várakozás övezhet, hiszen 1998. november 25–27. között a szervezetet alapító Jens Allwood professzor lesz a házigazda; aki egyébként Kiefer Ferencnél védte meg doktori disszertációját, amikor nemzetközileg elismert nyelvészünk Svédországban működött. A göteborgi Nyelvtudományi Tanszék interkulturális kommunikációt kutató munkatársa, Youhua Tong már január közepén megszerkesztette a göteborgi honlapot (<http://www.ling.gu.se/events/icc98reg.html>), amire egyébként a fent említett dániai web-lapról is el lehet jutni. Az utóbbi a NIC történetét, valamint az egyéb interkulturális programokhoz vezető linkeket tartalmazza; emellett a minden éves tanácskozás házigazdája is mindig megszerkeszti a maga külön honlapját, ahol az adott rendezvény részletes információi találhatóak (mint költségek, szálláslehetőségek, valamint a jelentkezési lap is).

FÖLDVÁRI SÁNDOR